

RESSORGIMENT

SUMARI

Dintre el parèntesi, encara. — Beethoven, per Josep Tharrats; Homenatge a Ignasi Iglésies. — La realitat del nostre present, per Ramon Fabregat; El verduler del meu barri, per J. Grau·Elies; Un Cant de la Senyera, apòcrif. — Ambaixada patriòtica. — El Nadal dels captius, per Ventura Gassol; La solvència moral del patriota, per Joan B. Alemany i Borràs; Notes folklòriques, per Sara Llorens de Serra; El periòdic amic, per B.; Rodolins, per Xantrus; La infinita recança, per Gràcia B. de Llorens; Els flamants acadèmics, per Nadal i Mallol; Cançons populars catalanes. — Periòdics i Revistes. — Notícies.

GRAVATS: Ignasi Iglésies. — «La criolla i el mestís» (carbó de Subirats). — Monestir de Sant Benet de Bages. — L'església d'Esparraguera — Vista parcial del Bruc.

Any XII * Març, 1927 * Número 128
Oficines: Pergamino 244 * Buenos Aires

PER ADQUIRIR

LLIBRES - REVISTES - DIARIS
I LES PUBLICACIONS CATALANES
EN GENERAL

ADRECEU-VOS A

S'ENVIA
LLISTA DE
L'EXISTÈNCIA
PRÈVIA
COMANDA DELS
INTERESSATS

2622 - Donato Alvarez - 2622
BUENOS AIRES

PERFECCIO

SASTRERIA
de CALIDAD
JUAN
VENTOSA
CORDOBA 2589
(ALTOS)
U.T. JUNCAL 1810

Magatzems "La Constància"

ABANS «EL CAP BERNAT»

DUACASTELLA I CIA.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAÍS.

CARLOS CALVO, 3623
UNION TELEF. 62 MITRE 4004

DEMANI'S OLI "SABATER"
ÉS DE REUS. EL MÉS FI,
D'OLIVA BONA I PURA.

3929 RIVADAVIA 3929

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

Rovellons, préssecs i perdius de la casa PEDREROL I MIR, de Barcelona

PICHINCHA, 180
U.T. 62, Mitre 7280 - C.T. 741. Central

GRAN ASSORTIT de VINS FINS
JEREZ RESTAURADOR
"EL CAP BERNAT"

RESSORGIMENT

ANY XII

BUENOS AIRES, MARÇ, 1927

NÚM. 128

Dintre el parèntesi, encara

El parèntesi terrible a què ens té sotmesos la Dictadura militar que detenta el poder de l'Estat que ens oprimeix, continua i hom no veu pas per enlloc la possibilitat immediata de què això acabi. Els qui catinaven una vida efímera al govern d'En Primo de Rivera han anat molt errats d'osques, tanmateix. Han passat ja quaranta o cinc mesos i en el pas que anem podent passar ne altres tants sense que surti successor. El poble espanyol s'hi troba com el peix a l'aigua. No li vinguen amb orgue, ni li parlen de llibertat, de progrés i democràcia. El règim tributari, fabulós, que li ha imposat En Primo ha compensació en el gaudi que sent l'espanyol autèntic davant la persecució aferrissada i sistemàtica que fa el govern a tot allò que flaireja a catalanitat. — ¡Duro y a la cabeza! — exclamen radiants de satisfacció. I això bé cal unes quantes pessetes més per any! És un sacrifici tan mínim, comparat amb el que representa per ella la possessió de Catalunya i les malvestats que han de sofrir els catalans, que ni val la pena de tenir-lo en compte. L'espanyol, generalment, no desitja pas que les coses canviïn i ja s'ha convençut de les excel·lències de la Dictadura. El règim constitucional li repugna, car li han fet veure, i s'ho empassa com un bolado, que Espanya amb Constitució hauria desaparegut si no hagués sorgit, providencialment, En Primo de Rivera. No ens estranyaria que aviat el proclamessin rei, com diuen que pensen fer amb Mussolini a Itàlia.

dictatorial, i d'una manifesta tendència al recobriament de la seva ànima nacional.

No negarem — i ens sembla que sovint ho havem esmentat amb entusiasme — que, tocant a edicions i a llibres, s'ha fet i es fa molta feina i que el poble vegeix molt més ara en català que abans del cop d'Estella. Tanpoc pretencem desfer allò que sovint havem remarcat, ço és: que són a milers els catalans qui, gràcies a la Dictadura, s'han adonat que ho eren i s'han incorporat als rengles dels qui senten la ideologia redemptora. Tot això és evident i no deixa de tenir una valor excepcional. Però, no n'hi ha prou de tot això. No havem de conformar-nos-hi. La saturació nacionalista de Catalunya demana, exigeix quelcom més. Al costat d'aquesta abundor d'editorials i de notes revistes, seguint un camí paral·lel, hi hauria d'haver una forta organització nacional (no diem política; una organització nacional) que tingüés cura de preparar i endegar les coses: homes, materials, etc., amb vistes a una pròxima i inevitable revolta. I aquesta organització (ho diem amb el cor destrogat) no existeix a Catalunya. Hom creu que fent un llibre, o creant una revista nova, ja compleix amb el seu deure de català i de patriota, en aquests moments de responsabilitat màxima. I el més trist és que aquesta manera de pensar, que individualment constitueix un gros mèrit, sembla la divisa, el sant i senya d'aquells partits polítics i d'aquells homes que amb ga-

ranties constitucionals ens parlaven d'actituds heroïques, i de guerra amb l'Estat opressor, i avui amaguen la més vergonyosa de les covardies.

Si havem d'esperar a ésser lliures, que tots els catalans siguin conscients de llur nacionalitat, estem ben frescos. La independència de Catalunya mai no serà un fet. Els poble, quan arriben a un cert grau de saturació nacional, s'esforcen a provocar l'adveniment de llur independència. Catalunya, que ja ultrapassa la mesura, roman inactiva, suportant estoïcament una repressió afrosa que l'enveriteix i l'anihila.

I encara més: L'única espurna que ha demostrat al món l'existència d'un sentiment de protesta per la Dictadura i d'amor per la independència de Catalunya, no ha trobat dintre la pàtria adjutori de cap mena. Per consegüent, havem de concepluar aquell intent com un fenomen esporàdic del nostre moviment de redempció, prou simptomàtic, però, perquè se'l tingui en compte en futures actuacions polítiques.

Per al món, la fallida temptativa ha estat un avís: la veu d'un poble que reclama llibertat.

Per nosaltres, el fet porta en si aparellat un imperatiu categòric: L'apel·lació a la violència efectiva; no la violència verbal d'abans. Caldrà que els partits polítics catalans que s'organitzin o es reorganitzin quan l'Estat a què estem sotmesos recobri la normalitat, no negligixin aquest imperatiu. Si se'n desentenien i el poble no els sap imposar llur deure, serà que no som dignes de la llibertat que reclamem.

B e e t h o v e n

Que el poble espanyol canti himnes i llaur del règim dictatorial ho trobem molt posat a to amb la seva tradicional servitud. D'altra banda, no ens importa res que pensi d'aquesta o d'altra manera. Cada poble pensa com vol, i es dóna o tolera el règim més avinent a les seves característiques.

El que ens indigna, però, és que Catalunya doni la impressió de trobar-se en la mateixa posició de conformisme que els espanyols davant el govern dictatorial de l'Estat. Ja sabem que en el fons de cada català conscient hi ha un enemic acèrrim de la Dictadura, però no n'hi ha prou d'això. Què en fem de sentir-nos enemics d'un règim si no treballem per a alliberar-nos-en?

Potser se'ns dirà que som apassionats i impacients i que el nostre lluc no arriba a abastar tot aquest bé de Déu de senyals que hi ha en el cel de Catalunya, denotadors d'una forta oposició silent al règim

Agenolla't, esperit,
que Beethoven ha parlat.
Ha parlat de l'Infinit
i de la Immortalitat.

Ens ha dit la lluita ardent
de la Vida i de la Mort,
i aquell gran abrandament
que l'Amor enéen al cor.

Ha parlat del goig serè
i del sofriment pregon.
Ha enfortit la nostra fe
i ha aclarit el nostre front.

Ens ha dit que és dolç morir
sobre el pit d'un amor sant;
que la Vida és un sospir
en un cor agonitzant.

Ha parlat que amunt dels cels
quelcom més encara hi ha
que fa palpità els estels
amb un ritme sobrehumà.

Ens ha dit heroïcament
que el Bé eselata sobre el Mal,
i ens ha empès un vent potent
que transporta a l'Ideal.

En l'alt èxtasi ha parlat...
No hi ha en aquest ritme seu
un ressò d'eternitat?
Més enllà, no hi ha sols Déu?

Conten les constel·lacions
per virtut de l'Elegit.
Ja en el món no hi ha horitzons...
Ah, agenolla't, esperit!

JOSEP THARRATS.

Girona, 1927.

Homenatge a Ignasi Iglésies

La Catalunya autèntica, la Catalunya representativa del cor i del cervell català ha retut, suava, homenatge a Ignasi Iglésies, el gloriós dramaturg, l'home d'ideals generosos, l'apòstol del nostre teatre.

Ha estat un homenatge merecidíssim al qual s'han adherit tots els matisos de la intel·lectualitat catalana des de Conrad Roure (gloriós supervivent de l'època inicial del nostre teatre) a Miquel Llor, representant de les noves promocions literàries.

S'ha aprofitat el retorn de l'eminent autor de "Les garses", a l'escena — de la qual ha estat retret uns quants anys — i l'èxit extraordinari aconseguit per la seva darrera obra "La llar apagada", per tal de vèncer la natural resistència de l'Iglésies a ésser homenajat.

Com ja havem dit, aquest homenatge ha estat l'homenatge de la pàtria agrada al seu fill il·lustre. Com

Ignasi Iglésies, glòria de Catalunya

Amics i admiradors d'Ignasi Iglésies que de llarg temps desil·ljàvem palesar el nostre afecte tant vers l'home com vers la seva obra, aprofitem aquest instant del magnífic triomf de "La llar apagada", que ha fet vibrar les fibres més íntimes de la nostra sensibilitat, per a ofrenar-li una festa d'homenatge que conereti l'entusiasme i la veneració pel poeta, per l'home pur, per l'altíssim autor dramàtic, per l'esperit jove, ple d'il·lusions i energies, reintegrat gloriósment, després de llarg silenci, a les lletres de Catalunya.

No volem prendre per motiu de la festa el que la seva darrera ostrena assolí un nombre copios de representacions, car aquesta circumstància és purament ocasional i no vol dir res més que una repetició en la història gloriosa de l'Ignasi Iglésies; però tampoc podem desaprovechar-la, perquè avui no tenim dret a deixar passar per l'instant que vivim cap vibració de l'ànima col·lectiva entorn dels homes representatius de les valors més pures.

Volem, doncs, que el nostre homenatge modest, però amarat de sinceritat, sigui per al poeta popular, per al qui ens ha fet sentir tota la poesia més íntima de les ànimes humils, per al qui ha cantat amb veu trencada pel plor la vellesa sagrada, el treball dignificador, la maternitat redemptora de totes les impureses de l'amor, els costums plens de bonesa i alegria del poble nostre, l'elegia dolorosa de les llars fredes on el caliu és mort sense esperances. Volem retre també el nostre homenatge a l'home íntegre, a l'home nostre, que,

privadament, i públicament, ha viscut els principis sagrats d'honoradesa, de bondat i de justícia; a l'home que per a cantar, per a sentir, per a viure, s'ha mogut sempre a impuls d'un amor i un ideal únics.

Volem encara més; que aquestes festes no puguin ésser interpretades per ningú com el deute que es paga a qui ja ha complert la seva tasca. L'Ignasi Iglésies no ha finit pas, encara que la neu dels anys comenci a ungir-li el front amb un argent immaculat. Ara torna al camí que s'ofrena davant d'ell encara llarguíssim; i, si la testa es corba un poc cap a terra, com si sentís la fatiga de la glòria, porta damunt del pit, estrenyent-les amb tots dos braços, com una garba florida, les obres noves que ha d'ofrenar-nos ell, el treballador infatigable, i que són com una primavera precursora de la fruitada d'un estiu ubèrrim.

Per tot això els sotasnians volem aplegar-nos i demanar la vostra companyia en la funció d'honor que tindrà lloc el dia 4 de febrer, a les deu de la vetlla, al teatre Novetats, així com compartir amb el mestre, el diumenge dia 6 de febrer, el pa i el vi en un àpat d'amor a ell en el qual tots plegats poguem ofrenar-li, en el caliu d'una llar simbòlica, abraçada pel nostre entusiasme, el foc de l'ànima col·lectiva de la terra de Catalunya.

Conrad Roure, Apel·les Mestres, Santiago Russinyol, Emili Guanyabéns, Magí Morera i Gabicja, Francesc Matheu, Pere Aldaverl, Narcís Oller, Ferran Agulló, Joaquim Ruyra, Jaume Massó i Torrents, Enric de Fuentes, Ramon Miquel i Planes, gall, Antoni Torrella, Antoni López, Pere

abans amb Guimerà, l'immortal, i amb Sant. Russinyol, Iglésies ha rebut la consagració popular, l'honor més alta a què pot aspirar un home que ha posat les seves més cares afecions i la seva intel·ligència al servei dels ideals i de l'esperit del poble.

Talment com si aquest homenatge l'hagués afectat massa, dies després de la seva consagració pel poble, Ignasi Iglésies sofrí un col·lapse que féu témer per la seva vida. El telègraf ens portà notícies alarmants. Sembla, però, que, sortosament, l'organisme de l'insigne escriptor ha vençut l'escamesa de la malaltia traidora. Caldrà que diguem com desitjàvem el guariment total del gran dramaturg català!

Signin aquestes humils ratlles l'expressió de l'amor i l'entusiasme que sentim per l'obra fonament humana i racialment catalana de l'insigne autor d'"Els vells", a l'homenatge del qual RESSORGIMENT s'adhereix amb tota l'ànima.

Pere Coromines, Josep Carner, Ambrosi Carrion, Joan Puig i Ferrer, Lluís Via, Pompeu Fabra, Manuel de Montoliu, Alexandre Plana, Pompeu Crehuet, Joan Santamària, Ramon Suringach Senties, Prudenci Bertrana, Lluís Bertran i Pi Joan, Tomàs Garcés, Josep Maria López-Picó, Melcior Font, Ramon Vinyes, Marian Marink, Enric Lluelles, Josep Maria Junoy, Josep Maria Girona, Manuel Folch i Torres, J. Navarro Costabella, Domènec Guanyabéns, Octavi Saltor, Rosend Llates, Lluís Capdevila, Miquel Llor, A. Rovira i Fargüi, I. Ribera Rovira, Marius Aguilar, Joaquim Pellicena, M. Duran i Tertajada, Emili Sallera, Angel Samblancat, Alfons Nadal, Víctor Català, Carme Karr, Roser Pino de Cervera, Regina Opisso, Joaquim Mir, Ramon Cases, Alexandre Cardunets, Salvador Alarma, Maurici Vilumara, Lluís Saboya, Lluís Millet, Enric Morera, Joan Bateells, Joan Longueres, Eduard Toldrà, Enric Clavasó, Pau Gargallo, Enric Borràs, Emili Vendrell, Josep Canals, Joan E. Morand, Claudi Rigol, Felia Elías, Josep Llímona, J. Borrell-Nicolau, Agustí Duran-Scapere, Alexandre Font, Joaquim Renard, Rafael Arenyes, Ramon Tobella, Joan Colom, J. Ferran i Mayoral, Manuel Marinelló, Aureli Campmany, J. Cases-Carbó, Pau Griera i Cruz, Joan Arús, J. Ruiz-Porta, Josep Maria Roviralta, Manuel Ainaud, Eduard Raguasol, Ricard de Mir, Domènec Juncadella, Ricard Opisso, Tomàs Roig i Llop, J. Roare i Torrent, Joan G. Junceda, J. Puig-Pujades, Pere Cavaller, Miquel de Palol, Pere B. Farragó, Josep Batadella, M. Poal-Arc-

Clapés, Ramon Sarsanedes, Ramon Vilaró i Guillemí, Francesc Curet, Joaquim Cabot, Raimon d'Abadal, J. Puig i Cadafalch, Romà Sol, Lluís Duran i Ventosa, Jaume Carner i Romeu, Albert Bastardes, Antoni

Martínez-Domínguez, Dr. Joan Soler i Pla, Dr. Josep Maria Roca, Dr. Joan Freixes i Freixes, Dr. Leandre Cervera, August Pi i Suñer, Carles Pi i Suñer, Josep Barbery, F. Puig-Alfonso, Josep Garí i Gimeno, Jb-

sep Sunyol i Garriga, Manuel Folguera i Duran, Daniel Roig i Pruna, Amadeu Hurtado, Pere Rahola, J. Lluhi i Rissac, J. Puig i Esteve, Emili Junoy, Ramon Conill, Manuel Florensa.

La realitat del nostre present

Molt abans que En Primo de Rivera s'apoderés del govern espanyol i en fés la caricatura de govern que n'ha fet, es publicava, a Lleida, un setmanari que defensava la tesi separatista.

Commemorant un Onze de Setembre, es va publicar, com era de consuetud, una edició extraordinària en la qual van sortir a relleu totes aquelles imatges plenes de tan bona fe patriòtica, exaltant l'heroisme dels que moriren defensant les darreres llibertats, al 1714. Hi vaig enviar, jo també, un petit article, en el qual, substancialment, deia que era cosa inútil les commemoracions i les frases d'exaltament, si hom no tenia el propòsit de fer de les paraules, actes; que el plet de Catalunya acabaria per morir-se a les nostres mans, ofegat per tanta tinta inútil, si no ens vèiem amb cor d'internacionalitzar-lo, per mitjà d'una revolta armada contra l'invasor. En el fons, defensava la teoria de les minories d'acció; mirava més Catalunya enfora que Catalunya endins.

Més tard vingué l'escisió de la Lliga, el naixement d' "Acció Catalana", després de la Conferència Nacional, a la qual — per si algú ho hagués oblidat o bé ho ignorés — vingué assistir junt amb el senyor Macià per a votar en favor de l'esmena d'Estat Català.

Nascuda "Acció Catalana" principalment dels medis intel·lectuals, era, en el fons, una fórmula vaga, imprecisa, del nacionalisme radical. Aquesta imprecisió i vaguetat la veiem concretada en aquella conferència d'En Rovira i Virgili que donà al Centre Autonomista de Dependents de Tarrassa, quan afirmava que ells eren independents, però repudiaven el mot de separatistes, no volien pas dir-se ni ésser separatistes. Eren perfectament comprensibles aquests eufemismes en una gent que anava a la conquesta d'actes de regidors i de diputats "provincials". Allavors varen crear un lema: "Catalunya endins". Va començar aquella ofensiva verbal per tot Catalunya que va acabar en aquell banquet del 10 de setembre de 1923 al Majestic Hotel d'Anglaterra, durant el qual En Rovira i Virgili va fer un parlament menyspreant el mot "espanyol" i "Espanya" i seguint amb talls tan violents que més que un parlament semblava una declaració de guerra; més que un banquet amical de commemoració de fets històrics de feia més de dos segles, el banquet dels girondins abans del seu suplici...

Per als que, tot i no militant en aquell

partit polític, estàvem al corrent de certs treballs d'alguns dels seus personatges, gairebé podíem donar un cert crèdit al radicalisme verbal d'un dels capitosts. Alguns d'ells treballaven activament en fer una organització militar i en crear un Consell Suprem tècnic-militar que hauria arreglat el més granat de la joventut i de les capacitats tècniques del partit, en vistes a una guerra futura.

Hi ha molta gent que gaudeixen d'una joia enorme jugant a soldats, damunt del paper. Una revolució, una guerra, combinada en tots els seus detalls més ínfims, un veritable treball de laboratori, sense mancar-li res, és relativament fàcil de concebre, per poca imaginació bèl·lica que hom tingui. Per la majoria d'aquests futurs generals de la futura guerra d'alliberació ja estava gairebé tot previst.

Però, el que no havien potser previst, és que precisament es presentés l'oportunitat algun dia de fer una guerra de bo de bo. Veus aquí per què l'enemic, atacant per sorpresa el 13 de setembre, els va sorprendre en els seus càlculs. Tota l'ardor bèl·lica d'aquells que amb tanta parsimònia i amb tanta erudició volien organitzar un exèrcit, va anar refredant-se a tal grau, enfront d'una dictadura militar, que tot va restar en un foc d'encenalls.

La tàctica a llavors va canviar tan radicalment, que els diners que es negaven per a armar la joventut, trobaven justa aplicació per a una revista, i en comptes de posar un fusell a les seves mans, hi deixaven un llibre clàssic...

Bo i esfilagarsant les idees, en bona moral política, no tindríem dret de fer la crítica d'un partit polític i dels seus homes des del punt de vista de l'algament armat de la nostra terra, si aquests homes, aquest partit, haguessin predicat l'efusió, en comptes de la revolta. En aquest cas es poden trobar els homes de la Lliga, als quals ens hem de fer el càrrec que mai podrem exigir-los una declaració de guerra, perquè, si bé meredejaven amb l'estat d'esperit del nostre poble, oficialment representaven, per la seva situació de classe i per la concepció materialista que tenen dels fets històrics, la tendència evolutiva o reformista, emprant un terme internacional.

Molt distinta és, però, la situació d'un intel·lectual que hagi emprat, per arribar al poble, els termes que defineixen el seu estat d'esperit en revolta. A aquest se li pot exigir una major dignitat en la seva actuació quan el moment arriba de posar a

to els seus actes amb els seus predicaments.

Per més equilibris mentals que es facin, per molts subterfugis que es cerquin, mai no es podrà justificar la posició passiva d'un partit i d'uns homes que després d'haver intervingut en organitzacions de caràcter militar i després d'haver col·laborat a aixecar l'estat d'esperit d'un poble, amassant el llevat de la revolta, s'empioquin en la redacció d'un diari, tot esperant que passi la tempesta.

Hom podrà justificar fins a certa mesura, la posició que han adoptat personalitats que el feixisme italià ha foragitat de la seva pàtria. La lluita que ha de sostenir l'antifeixisme italià contra Mussolini, necessita d'un flanquejament tan ben organitzat, i de recursos tan importants, que tot ha de posar-se al to de la força adversa.

En altre ordre d'idees, el feixisme italià subsistirà fins el dia que hi hagi una o dues potències amb règim democràtic el suficient fort per a donar-li la batalla, o quan es donguin ben bé compte que és un factor de guerra i no pas cap garantia de pau universal.

Molt distint és el problema que hom planteja en el cas de Catalunya. Amb feixisme o sense feixisme, però amb govern espanyol militar o civil, si a Catalunya li manca la força, serà espoliada i sotmesa a benefici de l'inventari espanyol. L'endemà que hagués caigut la dictadura espanyola i s'hagués tornat a un règim, diguem-ne constitucional. Si Catalunya es trobés desarmada, podria anar recobrant la consciència del seu passat pacíficament; però, no hi valdria ni cultura, ni civisme, ni superioritat espiritual ni física. El problema de dominació subsistiria cruament, mentre tinguéssim la força enemiga que seguís dins de casa. Per a Espanya, la nostra terra és una de les parts de territori més vitals. Com que sap que no pot vèncer-nos per una predisposició espiritual de part nostra, ha de passejar sempre per les nostres places i carrers, un sabre lluent i afilat.

Davant la tragèdia del nostre destí com a poble sotmès a un altre inferior, mantenir l'ambigüitat d'una posició de passivitat, en segons qui, arriba ja als límits d'un virtuosisme tan primmirat, que de qualsevol manera que es vulgui veure, amaga la més baixa de les covardies morals.

RAMON FABREGAT.

Presó de La Santé, París, 1927.

El verduler del meu barri

La primera vegada que vaig veure'l passar per davant de casa, ja fa alguns anys, em va semblar un home mig estrany. Com la major part dels italians que es dediquen al negoci de les fruites i verdures, anava amb un carret, petit, minúscul, una mena de joguina que en prou feines permetia encabir-hi els cistells i caixonets i sacs, que serveixen perquè la mercaderia no vagi en doïna. En cavall de raça indefinida, però que es decantava més aviat cap al mestís frisó, era l'encarregat d'arrossegar el carret, treball que acomplia meravellosament, puix la força que havia d'esmerçar, era ben poca cosa per a ell.

Això va durar dos, tres anys, potser més. Un dia, aquest hivern passat, a l'hora habitual, amb molta de sorpresa, vaig veure'l amb el carret, sí; però, on era el cavall?...

Feia una mena de cosa la manera en què arrossejava l'aparador del seu negoci!...

El verduler havia substituït el cavall. Jo vaig pensar si l'hauria dut a descans uns quants dies.

Va passar l'hivern i el verduler del meu barri, com si fos el substitut oficial del cavall, va seguir amb el carret, arrossegant-lo; i la primavera, que ja era gairebé granada, el feia enrogir i suar, com si el seu cos fos una deu d'aigua regalada.

Les mestresses de veïnat, que el veien tan atrafegat i complidor, quan s'esqueia, li deien que, sense cavall, no podia fer res. Ell les escoltava i, per tota contesta, feia una rialla i els oferia allò que volguessin comprar, sense que les advertències l'amoïnassin gaire. Les mestresses de veïnat, és clar, vingué un moment que deixaren d'interessar-se pel mitjà de locomoció. L'únic que les preocupava, després, era que les patates fossin coedores i que les bananes fossin ben grosses i les taronges plenes de suc.

D'això ell en tenia bona cura.

Però ve que arriba l'estiu. L'home, que ha fet el màxim esforç durant l'hivern i la primavera, s'ha deixat anar. El carret ja no el mena. L'ha substituït. L'ha jubilat com va fer amb el cavall. Ara els seus atuells de treball són dos cistells grans, enormes, que el fan anar geperut, corbat com un arbre monstruós.

Quan les mestresses de veïnat senten la seva veu, surten a la porta encurioides. L'home, això sí, sempre porta coses bones, però, que diferent de quan anava amb el carret i el cavall! Si ven alguna cosa és més aviat perquè se li té una mica de consideració... pel donés, per les coses bones...

Perquè s'ha de tenir en compte que, així com abans era puntual i sempre, a la ma-

teixa hora, trucava a les portes de les seves clientes, d'enguà que la calor ha arribat, com que el seu cos està malmès pel gran esforç d'haver tirat del carret durant tant de temps, succeïx que les verdures que porta als cistells no poden ésser posades a l'olla perquè ha pres el costum de sortir a vendre quan es pon el sol.

És clar que això de treballar a aquesta hora li és bo per al seu cos. Però no és gens bo per al seu negoci que, dia a dia, es fa més migrat. Tanmateix ell no s'hi encaparra. Tothom diria que les preocupacions que podrien turmentar-lo el tenen assossegat. Que els cistells resten plens com quan ha sortit del mercat d'Abasto? Dones, apa, cap a casa a sopar, que el que no s'ha venut avui, bé pot vendre's demà. Però això és un dir, perquè en l'endemà allò que fa és llençar-ho tot a les escombraries. S'ha de tenir present que ell sempre ha estat un home que li ha agradat no enganyar.

Però el dia més caluós d'aquest gener que tot just acaba de passar, ha estat el que podria dir-se'n la seva derrota. Potser perquè les mestresses de veïnat devien advertir-lo que calia passar més dejorn si volia que li compressin, o sigui que ell mateix va equivocar-se, el cert és que, en punt de migdia, quan el sol queia a raig com un mal esperit, va anar a trucar a les portes de les seves clientes. Això no li valgué res, perquè a aquella hora les mestresses de veïnat atendien el dinar de llurs famílies.

I com que a totes les portes li deien que passés més tard, el verduler del meu barri, que ja no tenia forces per sostenir els enormes cistells atapeïts de fruites i verdures, ha comprès que el millor que podria fer seria d'entornar-se'n cap a casa; però no pogué i es deixà caure dessota d'un arbre del carrer que era gros i feia molta ombra.

Sembla que aquell descans a l'ombra no li era del tot bo. D'antuvi el verduler del meu barri trobà l'afalac dolç del xopluc ombrívol. Ben aviat, però, el seu cos va caure en una mena de laxitud fèrbola fins que començà a tòrcer el coll i recolzà el cap en un dels cistells, just en el que hi havia les cols i bledes.

En veure'l així, qui primer va acudir a socórrer-lo va ésser el vigilant. Val a dir que el policia era l'únic home que en aquells moments es trobava al carrer, per obligació, s'entén, no pas per altra cosa. El saccejà, al verduler del meu barri, i tot seguit, com que no havia estat sinó un començ d'ineolació, reaccionà, potser també degut a la frescor de les bledes.

Com és natural, el veïnat s'enterà de seguida d'allò que havia succeït al verduler. En un moment es veié voltat d'homes, do-

nes i quitxalla, que li feien preguntes perquè els ho expliqués... El vigilant va dir que no era res, que el que calia fer era posar-li un tros de gel al cap, perquè se li avallés un xic la febre...

En això, jo que també havia anat a interessar-me pel que li passava, vaig acostar-me-li i vaig tractar de saber per què el cavall i el carret havien desaparegut.

Li van posar el gel al cap i l'home, en sentir aquella frescor que potser devia semblar-li que baixava del cel, obrí els ulls de bat a bat i amb l'esguard dolç com els prèsses del cistell que no hi havia cols ni bledes, donà les gràcies... Tots els circumstàncies vàrem respirar: l'home estava fora de perill. Aleshores el vigilant va anar-se'n cap a la parada i l'altra gent també va comprendre que el millor que podia fer era deixar que l'aire l'esbatés per tots els costats.

Únicament, sempre amb el fibló de la curiositat a punt, jo vaig restar al costat del verduler del meu barri. Vaig fer-li algunes preguntes. Em va respondre d'una manera lúcida, quieta, bona...

L'home va ésser tot el franc que ja podia demanar. Un altre que s'hagués trobat en les seves condicions, ben segur que no hauria ni obert la boca... Ell sí que l'obrí.

Sense cap mena de preàmbul, va tractar d'anar al dret. En poques paraules va dir-me el següent: que era perseguit per la desgràcia.

Uns quants dies després vaig saber el motiu pel qual havien desaparegut cavall i carret.

El cavall li havien desjuntat del carret uns lladregots. Va passar que, mentre el verduler estava dins el mercat proveint-se, potser per compassió de veure tan gran animalàs per a un carret tan petit, els *cuatros* de ciutat van arribar a la conclusió que allò era una injustícia. I el que van fer, s'entén, no va ésser sinó alliberar una pobra bèstia...

El carret ja és cosa més sensible. El verduler del meu barri, com he dit, havia ocupat el lloc del cavall. Un dia que plovia i el fang era com unes pastetes, pujava pel carrer Corrientes amb el carret ple de queviures. En ésser a l'encruament de Medrano un tramvia Lacroze, que devia anar atrassat, ve que xoca amb el vehicle d'una manera espectacular. Qui ho va veure assegura que mai no ha presenciat un quadro tan corprenedor. Perquè succeï que, després de la topada, segons assegura, l'únic que es pogué vaure no fea altra cosa que un munt de fustes i un home esverat, amb les mans al cap i una estesa de fruites i verdures pel carrer. L'home de les mans al cap, no cal fer-ne esment: era el verduler.

Es veu que, des d'aquell dia, ha perdut completament la brúixola.

J. GRAU-ELIÉS.

LA CRIOLLA I EL MESTÍS, carbó original del notabilíssim artista català Ramon Subirats, adquirit pel Consell Deliberant de Rosario amb destí al Museu Municipal d'Art d'aquella ciutat.

Un "Cant de la Senyera" apòcrif

Renaiçença, la novella publicació catalana suara apareguda a Montevideo, comença de publicar en el seu primer número una secció retolada: "Les cançons de l'Orfeó Català", dins la qual segurament que hom podrà veure-li la transcripció de la lletra de mantes composicions que han servit de tema als músics de la nostra terra i que avui constitueixen el tresor de les cançons que forneixen el repertori dels nostres orfeons arreu del món.

Inicia la secció esmentada, "El Cant de la Senyera", la conegudíssima poesia de Joan Maragall, que amb música del mestre Millet han adoptat tots els orfeons de Catalunya. Però, "El Cant de la Senyera" que *Renaiçença* ens dona no és pas l'autèn-

tic, el que escriví Maragall, sinó un *Cant* adulterat o adaptat al gust i caprici d'algú que té interès a llevar-li la força espiritual i patriòtica amb què el concebé i escriví el seu immortal autor. Per això diem que és apòcrif. Mantes pecadores l'han profanat, sens dubte amb segones intencions. I d'aquesta profanació són ben innocents (no ho dubtem) els amics qui redacten *Renaiçença*. A ells, "El Cant de la Senyera" els deu haver arribat en la versió que en donen i l'hauran inserit de bona fe, sense adonar-se del contraban que duïa.

Nosaltres volem aventurar una opinió, i és que donat el caràcter extremadament aferrissat amb què la Dictadura militar espanyola persegueix i combat tot allò que

flairi a catalanisme i tenint en compte que "El Cant de la Senyera" és l'himne obligat de tots els orfeons, possiblement la lletra ha estat titllada de subversiva i haurà sofert la modificació que trobem en la versió que en dona *Renaiçença*.

Per tal de posar les coses al seu veritable lloc i a fi que els orfeons catalans que actuen en aquestes terres lliures d'Amèrica sàpiguen a què atendre's, hem eregut que constitueix un imperatiu deure patriòtic remarcar l'anomalia. Així mateix, i perquè hom pugui constatar el canvi hagut en la lletra de la bellíssima composició, transcriurem "El Cant de la Senyera" autèntic. Heu's-el ací:

"Al damunt dels nostres cants
aixequem una senyera
que els farà més triomfants.
Au, companys, enarborem-la
en senyal de germanat!
Au, germans, al vent desfem-la
en senyal de llibertat.

Que volei! Contemplem-la
en sa dolça majestat!
Oh, bandera catalana!
Nostre cor t'és ben fidel.

Volaràs com au galana
per damunt del nostre anhel.
Per mirar-te sobirana
alçarem els ulls al cel.
I et durem arreu enlaire,
et durem i tu ens duràs.

Voleiant al grat de l'aire,
el camí assenyalaràs.
Dóna veu al teu cantaire,
llum als ulls i força al braç."

I ara, veieu: On diu:

"Au, germans, al vent desfem-la
en senyal de llibertat."

Aquest darrer vers ha estat modificat així:

"en senyal d'això nostrat."

I allà on el poeta escriví:

"Oh, bandera catalana!
Nostre cor t'és ben fidel."

el primer vers ha estat afusejlat d'aquesta guisa:

"Bandera que ens els germana".

Com haurà vist el lector, tot el que a la cançó parla de llibertat i de Catalunya ha estat suprimit.

Qui ha fet la supressió? Nosaltres ens afermem en la hipòtesi apuntada.

Sigui com sigui, els orfeons catalans de fora Catalunya, als quals el govern d'Espanya no pot imposar cap llei punitiva, han de segair cantant la lletra autèntica, per raons de dignitat patriòtica i per respecte al nom immortal de Joan Maragall.

Ambaixada patriòtica

Amics de Nouvol Aires; la visita que m'ha fet en Josep Grau ha estat per mi una de les majors satisfaccions en aquest moment intensos que visc. L'abraçada que jo li he donat m'ha semblat que la donava a tots vosaltres. Ha estat una abraçada silenciosa però plena de promeses i d'agrements per Catalunya.

Hi tornarem pensava jo. Ens han retardat però no ens han deturat: arribarem al Cim, no hi planyarem sacrificis. Sabem que Catalunya ens espera

Francesc Macià

És cosa resolta el viatge que efectuarà per terres d'Amèrica l'insigne patrià Francesc Macià, cap d'Estat català i organitzador de l'avortat intent de revolta armada, a favor de la independència política de Catalunya. Les últimes notícies diuen que En Macià emprendre el viatge a darrers d'aquest mes cap a l'Argentina.

No és d'ara l'interès d'En Macià per conèixer d'aprop les organitzacions nacionalistes catalanes que actuen arreu d'aquestes terres lliures. En pujar la Dictadura militar al govern de l'Estat que detenta les llibertats de la nostra pàtria, el cap d'Estat català creix avinent posar-se en contacte amb els catalans exiliats, però els esdeveniments polítics de la península impediren aquell seu propòsit. Actualment, després de l'intent frustrat que ell planejà i dirigí personalment; després de solucionat el procés que l'ha tingut empresonat tres mesos i donada la persistència de les mateixes causes que l'induiren a l'organització del moviment armat, el seu viatge a aquestes repúbliques adquireix un interès notori en bé dels nostres ideals de reivindicació nacional.

El tremp d'En Macià, malgrat les vicissituds passades darrerament, és fort i la

definitiu de l'empresa que es veu coratjós de realitzar.

— Ens han retardat, però hi tornarem amb més entusiasme i més experiència — ens diu, resolt a no abandonar la brega.

És per tal de reposar energies i per escandallar l'opinió dels seus germans exiliats, — els primers sempre en ajudar-lo i encoratjar-lo — que ha decidit venir a Amèrica, aprofitant el parèntesi que s'obre al seu davant abans de recomençar les seves activitats.

Per consegüent, abans d'un mes sembla que Macià, acompanyat de Ventura Gassol, seran a aquestes ribes. Gassol, fort poeta català i orador vibrant, exercirà el secretariat del cabdill.

Vuit dies abans de veure's la vista del seu procés, Francesc Macià i els seus companys de captiveri foren visitats a La Santé, en nom dels catalans de l'Argentina pel nostre amic i company d'ideals En Josep Grau, el qual portava, ensems, la representació de la nostra revista. En Macià li lliurà amb destí a RESSORGIMENT, la salutació per als catalans d'Amèrica que ens complavem a reproduir. Ventura Gassol ens honorà, així mateix, amb la poesia inèdita i autògrafa, escrita de la presó estant per a RESSORGIMENT, que inserim en aquesta edició.

És una composició vigorosa, patriòticament terral, una composició característica de l'estil i la força de l'alt poeta d'*Amfóra*, *La nau* i *Les tombes flamejants*; una poesia que encara que no anés amb la signatura al peu, hom hi veuria el cor i la mà i el nom del seu autor, l'alt poeta Ventura Gassol.

Relíquies històriques de Catalunya

Detall dels claustres del Monestir de Sant Benet de Bages, qual reconstrucció va fent-se a càrrec del seu actual propietari, senyor Ramon Cases.

Fotog. «Ressorgiment», per Barnils.

El Nadal dels captius

Deixeu-me perdre endins d'aquest silenci greu, ample i remorós de pensaments, ans no s'hi alei i, furient, s'hi llençei el vent dels sets remordiments del fons de l'ombra, com un pesombre, i amb la erinera que ni set serpents.

Deixeu-m'hi perdre, sol, ara que calla mon "jo" concupiscent, mateix que mort. Deixeu-me embolcallà amb una mortalla teixida de silenci i de record que avivi cendra, que torni a prendre i que em relligui al meu passat més fort.

Closos els ulls a aquestes ombres d'"ara", podré refer ma vida dintre meu, i aquesta reixa em semblarà més clara i el seu mur menys espès i menys greu: fins la innocència me da en presència de crims comesos que només sap Déu.

O Silenci, palau d'ombres pregones, ets vast com Ell i tebi i humanal; mar tenebrós, mar brogidor, mar d'ones batents a l'Escull eternal, ara, enfurides i, adés humides de la rosada del plor més tendral.

Aquesta nit, tes ombres són més flonges, que els murs de la presó, densos com són, una claró els amara com esponges i el cel li clareja pregon: el pres que espera veu amb dalera la seva estrella al seu trosset de món.

Si el vent que xiula fora, arran de reixa, porta aquest baf d'orgies i de vi, deu ser d'endins les reixes que ha de néixer el Nou-Jesús que ha de venir: el gran Misteri del Captiveri n'és la Poncella que es comença a obrir.

VENTURA GASSOL.

Nadal 1926. — La Santé de París.

Contestant una lletra amical

... "Vós veieu, amic Alemany, patriota sincer, que la vostra pregunta — podríem dir-ne enquesta — pot ésser contestada per tots els catalans patriotes d'Amèrica? Penseu-vos, dintre la vostra reconeguda autoritat patriòtica, que els catalans d'Amèrica, els quals indubtablement estimen la pàtria nostrada, tenen tots l'autoritat moral — entusiasme, sinceritat, esperit de sacrifici, integritat personal, etc., — per a respondre dignament, patriòticament la vostra interessant pregunta?..."

Puntualitzem, amic meu comunicant.

No, no siguem pessimistes. És ben cert que els catalans d'Amèrica vivim en un ambient materialitzat en tal grau màxim, que és cosa molt difícil en matèria patriòtica sostreure's a aquesta influència malsana del *Déu peso* que tot ho corromp i nixtifica. Tot això és ben cert, mon amic caríssim. Així i tot, però, jo encara servo en mon cor de patriota queicom d'aquell optimisme que exalta els homes que senten amb el cor i pensen amb el cervell il·luminat per aquestes santes ideologies que fan grans als homes i als pobles. I estiguen ben segur, bon amic patriota, que els tals homes, exaltats per aquesta flama patriòtica que els dignifica, avui per avui formen legió en totes les Amèriques i és precisament a ells que em dirigeixo quan formulo la pregunta que vós califiqueu de *massa indiscreta*.

No, amic meu; no l'alimenteu aquest semi-pessimisme que destilen aquestes vostres dues preguntes. Jo sé que hi ha homes ca-

talans patriotes a l'Amèrica i particularment a l'Argentina, amb sobrada autoritat moral, intel·lectual i patriòtica per a respondre amb tot el valor moral que sia necessari a ma pregunta, tan indiscreta com vulgueu, però molt necessària en els actuals moments per a la nostra pàtria tan envillida. I si no ho fan ells — no hi poseu pas dubte — també la sabré fer jo sol la pregunta i la resposta. Amb tot — ja us ho he dit — sóc optimista. Conec la psicologia moral dels homes, i si bé és cert que en l'ordre patriòtic entre els catalans d'Amèrica hi ha homes que en matèria ideològica són unes perfectes nulitats, també en trobem que obren el cor a l'esperança per llur sinceritat, per llur abnegació, per llur entusiasme sens límits per la nostra santa causa de llibertat per Catalunya.

Que vós dubteu de la moralitat dels homes per a defensar una causa tan justa, tan santa com és la nostra?

Jo us prego, amic meu, company de lluita patriòtica, que us despulleu d'aquest malèfic escepticisme que ens perjudica a tots.

Penseu que les misèries humanes estan precisament dintre els homes, i nosaltres, com a homes catalans, no podem ésser una excepció.

Si estimeu Catalunya, si heu sentit alguna volta les frisances de la nostàlgia recordant aquella vostra infantesa al redós de la vostra llar paterna, i us han fet humitejar els ulls d'una intensa emoció, si-

gueu conseqüent, tingueu fe en els destins de la nostra pàtria. Estimeu-la si pot ésser més encara i ajudeu-la en tot quant us permetin les vostres forces.

I per últim, no oblideu aquests preceptes que per a ésser bon patriota són indispensables si volem fer honor a Catalunya:

1. — Saber comprendre tota la significació moral i espiritual d'aquestes tres paraules: *Sóc patriota català*.

2. — Rebutjar per tots els mitjans possibles el títol d'espanyol amb el qual pretenen humiliar-nos tots els nostres enemics.

3. — Actuar en tots els terrenys de la vida — individual, privada i pública — com a català, fent honor a les tradicionals característiques que ens distingeixen: honradesa, seriositat i integritat moral.

4. — Fer del nom de Catalunya-Nació un sagrari on servem totes les nostres aficions i defensar-lo fins a l'últim sacrifici.

5. — Desconfiar en aquest temps de tribalsaments morals que descuearten, dels patriotes nascuts per quiseuna circumstància momentària. Aquesta mena de patriotes, abans de fer-los actuar s'han de posar a prova.

6. — Saber defensar la dignitat patriòtica i la individual amb la mateixa força d'argumentació incontrovertible.

7. — Mai pot un patriota català defensar la seva dignitat patriòtica si aquesta porta de companya una vida individual plena d'informalitats que és el pitjor de tots els desprestigis.

8. — Pensar que la força de Catalunya és l'honradesa de la seva causa alliberadora i la dels homes que la saben defensar dignament, honradament.

9. — Confiar en el pervindre; tenir fe en l'esperit immortal de Catalunya.

10. — Tenir convicció amb criteri propi, amb caràcter, amb dignitat, amb respecte per a tothom, amb integritat personal a tota prova.

I ara permeteu-me, amic meu, que deixi per un altre dia el tractar aquest tema de les vostres desconfiances que em suggereix tantes consideracions.

Deixem que parlin els catalans d'Amèrica i, mentrestant, vós ja sabeu que podeu comptar, com sempre, amb el vostre amic fratern.

JOAN B. ALEMANY I BORRÀS.

Si voleu que la llengua catalana imperi damunt totes les activitats del nostre viure nacional, contribuïu a l'obra magna d'educar els infants en l'idioma de la Pàtria. Aquesta tasca d'un alt sentit cultural i patriòtic la realitza l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Notes folklòriques

Cançons de pandero

En els pobles de Montroig i Masroig (Camp de Tarragona), quan una família celebra un casament o un bateig, a l'hora del llevant de taula s'hi presenten dues noies d'una confraria i dirigint-se a cada persona per separat li canten versos al·lusius al paper que representa en la festa o a les seves qualitats personals.

La noia que canta va acompanyant-se amb el pandero, i l'altra porta la safata que presenta a la persona honorada amb el cant, a fi que hi depositi queleom per la Confraria. Quan l'una està cansada de cantar, l'altra la relleva. I a vegades, també canten al plegat totes dues.

Veus aquí algunes mostres de les composicions folklòriques que s'hi entonen:

Dirigint-se a la mare de la núvia:

Despediu-se de la filla,
mare del cor dolorós;
despediu-se de la filla
que ella es despedeix de vos.
Despediu-se de la filla
que ja no la manareu més;
que avui ja l'heu entregada
a n'un d'eixos cavallers.

Es canta, com totes les demés, amb la següent *cantorella*:

Handwritten musical notation for the song 'Despediu-se de la filla'. The notation is on a single staff with a treble clef and a 2/4 time signature. The lyrics are written below the notes.

Des - pe - diu - se
de la fi - lla, ma - re del cor
de - de - rós des - pe - diu - se
de la fi - lla que ja no es des - pe -
diu de vos

Tot sentint aquests versos, a un hom li sembla que en un principi no es devia pas dir: ja no la manareu més, perquè a més que aquest vers ultrapassa el nombre de síl·labes que li correspon, sembla en cert mode voler significar que la mare s'ha d'acomodar de la filla perquè ja no podrà exercir sobre d'ella un denigrant poder material. Si en comptes de manareu diguéssim, p. e., veureu (podria ésser que així hagués estat compost), i que, més endavant, per a poder-la fer aplicable a tots els casaments, es canviés la paraula aquella), resultaria una composició dolçament poètica i de molt sentiment.

Dirigint-se al padrí:

No anau a Moreria,

padrí meu us vine dient;
no anau a Moreria
que encautiven molta gent;
que l'encautivau-se a vós
fóra encautivar-me a mi;
que allà on vós anau a viure
jo voldria anar a morir.

És curiós que hi figuri com assumpte d'actualitat el que a Moreria encautiven molta gent: així com ho és l'afecte intens que respira aquesta poesia, i que la fa semblar més inspiració d'un trovador en la seva dama que d'un fillol envers el seu padrí. Els quatre darrers versos tenen un fons tendríssim i una forma delicada a tot ser-ho.

En tals diades, el rector del poble sol assistir a la festa de família, convidat per d'abans; i, naturalment, a ell també se l'al·ludeix, i per cert, en termes que diuen molt a favor de l'amabilitat dels montrogenes i masrogenes, si els suposem, com no és de dubtar, apassionats per llur poble nadiu.

No es mereix estar al Masroig (*)

lo sinyor rector real,

no es mereix estar al Masroig,

sinó en una catedral.

Sinó en una catedral

de Toledo o Tarragona.

Això es mereix i molt més

la vostra noble persona.

Succedeix, a vegades, que una persona de les convidades té el gust d'obsequiar i distingir a alguna senyora o noia de les presents. Ja està, doncs, demanant el pandero, i acompanyant-se amb el so d'el els següents versos (els quals, no per això deixen d'ésser cantats també per les noies de la Confraria, si els vénen a tomb).

Mireu-se aquesta *senyora*

del vestit engalnat;

mireu-se-la bé de cara

que *relluix* més que cap.

Mireu-se aquesta *senyora*

del mocador tant lluent;

els ocells que van per l'aire

tots li fan acatament.

I aquests altres:

Roseta com un fi d'or,

alteta com un xiprer:

per cambra de la Reina

valdria tot un diner. (1)

O també aquests:

Si jo podia anar al cel

i baixar quan jo voldria,

baixaria honra i glòria

per a dar a la meva amiga.

Si jo podia anar al cel

(*) O al Montroig.

al costat de Sant Miquel (2)
i baixar quan jo voldria,
baixaria honra i glòria
per a dar a la meva amiga.

La lletra d'aquests darrers, amb el sol canvi del mot *amiga* per *filla*, i amb la mateixa *cantorella*, s'usa també com a cançó de bressol. I al dir això, no podem deixar d'observar, que, efectivament, aquesta cançó sembla més creada per l'objecte aquest que per a l'anterior; tant és l'encisador anhel i, sobretot, l'afecte de sinceritat que hi trobem; sortida dels llavis i del cor d'una mare que està fent dormir la filleta.

Veus aquí un costum que animava i donava un cert aire de galania a les festes casolanes dels nostres avis, en un gran nombre de pobles rurals.

Nosaltres vàrem recollir-la l'any 1902 de Na Felipa Esteve, de Mora d'Ebre. Ella ens ho contava com a cosa d'actualitat, però el cert és que feia quaranta anys que ella era fora de la comarca on havia vist celebrar tals festes, i on havia apreses les cançons. De manera, que el que ella ens contava, remuntava cap al 1860...

No és cosa d'ahir, certament. Continuen avui celebrant-se? No ho sabem. Però creiem que val la pena que ho transcrivim en aquesta pàgina.

SARA LORENS DE SERRA.

(1) *Val tot un diner*: Dita popular per ponderar un valer.

(2) Aquest vers es canta amb la tonada de l'anterior.

ESPARRAGUERA. — L'església vella.

Fotog. «Ressorgiment», per Barnils

E l p e r i ò d i c a m i c

A les nostres mans són vinguts dos números, el 1er i el 2, de *La Gaceta Literaria*, de Madrid.

Es de veure com ens volen també a nosaltres, els catalans, amb la nostra parla, a donar animació a les planes de la nova revista. També es refereixen als nostres escriptors; hi són presentats Carles Soldevila, Lluís Nicolau d'Olivera; hi són amablement referides les nostres coses literàries...

Es d'agrair que, d'on sols inventives i mals en solen ésser pervinguts, se n'aixequin veus de simpatia. I d'agrair, molt d'agrair fóra que aquestes veus fossin sinceres. Perquè llavors podria sense reserves establir-se el canvi recíproc de l'efusió i de la simpatia.

Mes... tenim temences! Les nostres coses amb les d'ells, estan tan poc avingudes i tan poc solucionats estan els problemes, que ens fan témer d'il·lusionar-nos amb mal veïnatge.

De totes maneres, la nostra situació literària és molt sòlida; i és molt lleig que ens aboquem amb l'abundor que ho han fet els nostres periòdics de Barcelona, com si el somriure dels escriptors castellans ens hagués d'il·luminar com una nova llum.

La cordialitat, arreu, mai serà prou alabada. Però la cordialitat, com totes les coses, ha d'anar ben regida. Sinó, sense voler, pot tornar-se quelcom semblant a servilisme. I a nosaltres no ens toca aquest paper; no toca a ningú, però si per cas a

algú tocaria, seria a ells, que no estan pas, actualment, en les nostres condicions. A ells, quan escriuen, se'ls veu "parlar"; a nosaltres (o als nostres escriptors i literats), se'ls veu "raonar", "sentir", "conèixer", "comprendre"; a ells se'ls veu "tantejar", "riure", "voler"... Sembla que se'ls hauria de tractar de *chicos*; *chicos graciosos y simpáticos*... Nosaltres som més seriosos, de temperament!

Per això anem molt més enllà. I, com ja se'n plany "Gaceta", a Itàlia, com en altres llocs, es parla de nosaltres i d'ells no encara!...

Molta cura, senyora *Publicitat* de Barcelona, a decandir-se tant, quan se'ls fan elogis!

Ens fan recordar quan hi hagué aquell missatge dels intel·lectuals espanyols en ésser privada d'expansió oficial per dou Primo la nostra llengua. Era infinitament d'agrair aital demostració. Però sempre ens ha semblat que vàrem abocar-nos-hi massa en reconèixer-ho, centuplicant les gemflexions.

I no sé per què, aquest rebaixament nostre a aqueixes persones; una reconeixença, una reciprocitat de sentiments, sí, esplèndidament; però no per fer-ne un cas tan absolut, com per semblar-nos ells una mena d'àrbitres de les nostres coses.

Els amb ells; un altre dia, amb les coses més clares, no dic que no, d'ésser més efusius.

B.

R o d o l i n s

Madrid està en decadència. La "Villa del Oso" que altres anys havia meravellat per la grandiositat dels seus Carnivals, sembla que ha tingut aquest any un sorollós fracàs amb la festa d'En Momo. Sinó que ho han dit els diaris — que, pobres d'informacions d'allà, sempre ens donen alguna notícia d'aquesta transcendència, — hom es resistiria a creure-ho, sabent que a Madrid encara hi ha d'alcalde En Vallengano, l'il·lustre organitzador de cavalcades de disfresses com aquella cèlebre manifestació que va organitzar en honor del seu rei i senyor.

Es veu que l'alcalde Vallengano només fa el Carnestoltes pel seu amo.

Una altra de les notícies interessants, és la de l'opinió del simpàtic número XIII respecte a la carn argentina. Es veu que li varen enviar alguns caps de bestiar perquè els provés, i un bon dia va dir al seu majordom: "Oye, tú; a ver cuando me das a probar esa carne argentina". Al

qual, el majordom, estranyat de la poca "vivacidad" que aquesta vegada demostrava el seu patró, sobretot tractant-se d'un assumpte de carns, en què li anava la seva condició de cap d'Estat, caçador i ramader, va haver de confessar que ell es creia que ja s'havia donat compte que feia dies que en menjava.

Això vol dir que amb la carn, En "Llapis" [sera], només coneix el bestiar de casa seva.

L'Assemblea Nacional, que tants ajornaments ha tingut des que va sortir del cervell privilegiat d'En Primo de Rivera, ha sofert un nou allarg per temps indeterminat degut als molts assumptes que diu que ha de resoldre el tal Primo. Aquest nou entrebanc, ha començat a fer impacientar molts dels flamants candidats de la Unió Patriòtica i altres "siervos" que ja es van desenganyant de poder arribar a la menjadora. I és el que deia un d'ells:

Seguint així, la magna reunió serà una necrològica sessió que els nostres nets potser celebraran per glòria nostra i de l'Espanya gran.

*

El que també ha passat a millor vida, és l'assumpte de Tànger. Després de les requeries fetes a la Lliga, i de les bravetes l'engades per En Primo dient: això vull i això tindrè, ha bastat una paraula del govern francès per quedar-se tothom mut, i veure a En Primo amb la cua entre cames.

Aquesta vegada En Primo ha fet el lluit paper d'aquell pobre que amenaça: o si no... me n'aniré.

*

Parlant de l'aviació (qui no en parla després dels raids d'aquests dies?), sembla que En Franco té el propòsit de fer un viatge a Nord-Amèrica — per l'aire, naturalment, — però, aquesta vegada, acompanyat de la seva muller. Ara tot serà que el Dictador no hi trobi cap inconvenient, i no cerqui algun pretext per treure'l del cap o arrestar-lo. Envejós com és, i no volent que En Franco vagi a Nord-Amèrica abans que ell, car ja fa temps que va anunciar-ho, l'única solució, en aquest cas, seria que En Franco desistís d'emportar-se la senyora.

I així podria ser que en el lloc d'ella s'hi posés l'envejós marquès d'Estel·la.

*

Al saber que En Macià embarca i que prompte estarà aquí, més de quatre ja es preparen per anar-se-li a oferir. Cal, minyons, estar alerta i entrenar-se a fer l'ull viu per, si surten Garibaldís, aixafà's-hi prompte el niu.

XANTRUS.

La infinita recança

En la mort de Josep Fiter

Aqueil daler que cada dia em feia, d'ara poc, recordar-me de l'amie! Quant de temps que ma ploma res li deia! I, ara, el record maldava sens fatie!

"Amie bo!" I ma pensa li somreia. (Ell, de tot pobre, i de sentir, tan ric!) La carta, al cor i al pensament, s'esqueia de quedar-se, a jo sempre:—Avui li escrie!...

Ni el plec d'impresos escollits, no havia de trobar-lo en la cel·la de mala! Perdèrem, ai! l'amable companyia!...

I ell, qui ni d'una llar tan sols gaudia: el seu morir, les nostres beneïa! I ens enforteix en el comú ideal!

GRÀCIA B. DE LLORENS.

El, flamants acadèmics

En el número proppassat de RESSORGIMENT, en comentar la posició de Catalunya davant el decret d'En Primo de Rivera incorporant l'idioma català a la "Real Academia Española", ens complavim a remarcar la unanimitat de pensament dels nuclis intel·lectuals i de la premsa nostra, notòriament refractaris a la innovació que no és altra cosa que una maniobra de la Dictadura militar per tal de posar dificultats a la gloriosa ascensió del parlar vernacular.

Semblava que hom havia establert un acord tacit amb referència a l'actitud dels qui patrocinaven determinats noms per a futurs acadèmics. Era lògic que penséssim que els qui representaven una valor alta de l'intel·lecte català i, encara més, aquells qui estaven investits d'un càrrec prominent dins la nostra república intel·lectual, estaven decidits a refusar l'honor d'un cadiral a la "Real Academia". I davant aquesta actitud noble i digna dels nostres homes representatius el cor se'ns aixamplà.

La realitat ha estat aelaparadora: Antoni Rubió i Lluch, president de l'Institut d'Estudis Catalans, ha estat nomenat acadèmic de la "Real Española" junt amb Eugeni Ors. I com si aquest nomenament no anés prou dret encara contra l'esperit i la dignitat de Catalunya, Llorenç Ribet, l'estilista, poeta i prosador eminent, entra també a la "Real" representant la varietat mallorquina del nostre pairal llenguatge.

Confessem sincerament que no ens ho pensàvem. És clar que en temps normals Rubió i Lluch era un dels més probables candidats a un lloc semblant, pel seu llarg mestratge dins la càtedra de Literatura castellana de la Universitat i per la seva gran vinculació amb homes i institucions espanyoles, però degut al seu alt càrrec de president de l'Institut d'Estudis Catalans i a fets i coses esdevinguts darrerament en ocasió d'haver-li arribat la jubilació (no oblidem l'últim banquet de la Fundació Bernat Metge) ens havíem il·lusionat amb la creença que el venerable doctor s'havia donat de cos enter a l'esperit pairal. No ha estat així, certament, per dissort de Catalunya.

El Directori militar pot restar ben satisfet del triomf que significa per la seva fòbia anticatalana l'entrada a l'Acadèmia de la llengua espanyola, dels il·lustres Rubió i Lluch i Mossèn Ribet. El tret no els ha fallat aquesta vegada. Ha anat dreturer al cor i ha fet sang. No vulguem regatejar-li el mèrit.

Que un Eugeni Ors ocupi un cadiral a l'"Española" (no oblidéssiu que el *de* d'aquest escriptor és para invenció seva) o un Sagalà-Estalella, un Mossèn Aleover i àdhuc un M. de Montoliu, aspirants tots, haguessin estat elegits, res no perdia Catalunya, car ja fa temps que ells mateixos

s'han desintegrat (l'últim navega entre dues aigües) del moviment intel·lectual autòcton.

Però que el president de l'Institut i un home com Ribet acotin la testa i es passin a l'altra banda és quelcom trist i aplanador.

Veieu, sinó, com de seguida s'ha fet arma política d'aquests nomenaments. Els estudiants espanyols de la Universitat de Barcelona on professa Rubió i Lluch i els poes catalans desencastats que encara hi ha, han aprofitat l'avinentesa per fer una demostració de simpatia a l'il·lustre mestre, "la manifestació d'espanyolisme més grossa que s'ha fet de molts anys ençà a la Universitat", si havem de donar crèdit a les informacions cablegràfiques.

Què hi faran aquests homes en la "Real Academia Española"? Eugeni Ors possiblement hi trobi avinentesa de venjar-se con-

tra aquells que li neguen personalitat. Però Llorenç Ribet i Rubió i Lluch? S'avin-dran a autoritzar tot allò que indubtablement hi ha el propòsit de fer per tal de limitar l'expansió del nostre llenguatge i entorpir l'obra de depuració amb tanta eficàcia iniciada per la secció filològica de l'Institut, única i veritable Acadèmia de la Llengua Catalana?

Èssent de dordre i moltíssim, però, la derrota de l'esperit català en aquesta batalla, no és cosa que afecti els fonaments, ni molt menys, de la nostra espiritualitat. A fi de comptes, són dos noms que s'eliminen del moviment i no és pas tan pobre Catalunya que no pugui omplir els buits que les desercions li deixen. Sortosament, en aquest caire de la seva activitat, la nostra pàtria, petita com és territorialment, té prou homes que àdhuc pot permetre's el luxe de l'exportació.

H. NADAL I MALLOL.

Cançons populars catalanes

EL TESTAMENT D'AMÈLIA

Poc a poc

Amèlia està malalta la filla del bon rei comtes la van a veure comtes i noble gent si quel meu cor s'ha com un pom de clavelins

E.R.

N'Amèlia esta malalta,
la filla del bon rei;
comtes la van a veure,
comtes i noble gent.
Ai! que el meu cor se'm nua
com un pom de clavelins!

També hi va sa mare
quan no hi ha més remei.
—Filla, la meua filla,
de quin mal vos dolen?
—Mare, la meua mare,
penso que bé ho sabeu.
Metzines me n'heu dades
que maten el cor meu.

—Filla, la meua filla,
d'això us confessareu;
quan seren combregada
el testament fareu.

—Ja me'n só confessada
i quí deman perdo a Déu;
també m'han combregada
i fine fet testament;
del meu testament, mare,
poc vos n'alegreu.

Set castells fine a França,
tots són al poder meu,
els tres els deixo als pobres,
als pobres i als romeus;
els altres a Don Carles,
Don Carles germà meu.

El vestit d'or i plata
en sent morta em poseu,
el millor per mortalla
per a exornà el cos meu;
també el mantell de perles,
el coixí i vel d'argent.

Periòdics i Revistes

RENAIXENÇA

Els catalans de l'Uruguai ja tenen revista pròpia. *Renaixença* ha omplert el buit deixat anys enrera per *Jocentut*.

Tenim el primer número davant els ulls i certament ens plau de confessar que ens ha tret un pes de sobre. En efecte: En rebre, dies enrera, una circular assabentant-nos l'aparició de *Renaixença*, periòdic *exclusivament cultural i social*, aquest subtítol o lema se'ns féu suspecte i desitjàvem sortir aviat de dubtes.

Com és possible, dèiem, una semblant divisa, i encara precedida per l'adverbi imperatiu, en aquests temps d'opressió omnípota i de repressió bàrbara de tot el que significa pensament català? Què voldrà dir el lema *exclusivament cultural i social* de *Renaixença*, títol que, d'altra banda, suggereix per sí sol, tot un programa: ideals, lluites, inquietuds, etc.?

Sortosament, l'editorial del primer número ens diu que "*Renaixença* combatrà totes les injustícies, totes les tiranies, totes les situacions de força i sempre s'erigirà en defensora de la democràcia i la llibertat més completes". D'acord, germans, perfectament d'acord. Aquesta ha d'ésser la vostra tasca més gloriosa, car Catalunya pàtria nostra les està sofrint, ara més que mai, aquestes injustícies, tiranies i situacions de força que vosaltres blasmeu, i està privada de les llibertats que esteu disposats a defensar.

Després d'això ja no caldria sinó dir vos: salut, companys! Benvinguts signen a la lluita!

La presentació tipogràfica de *Renaixença* és notable. Bon paper, satinat, bons gravats i excel·lent impressió. El format és de 20 x 28.

És cosa de doldre, però, que l'ortografia catalana no hi sigui més ben cuidada. Cal esforçar-s'hi, companys.

CATALUNYA

A Mendoza han sortit dos números d'una publicació setmanal amb el títol de l'epígraf. Era un setmanari bilingüe, escrit en l'idioma oficial argentí i en aquell català anàrquic de mig segle enrera. Predominava, però, el primer. Com que tenim la convecció de la seva mort prematura, diem que ha passat pel món sense pena ni glòria.

BUTLLETÍ DEL CENTRE CATALÀ

Aquest portaveu del Centre Català de Rosario publica en el número de febrer un comentari al volt de l'afer que ha interessat al món durant aquests últims temps: L'aqament frustrat, que acabà en Marcià. És un comentari benèvol i comprensiu

dels nostres ideals de llibertat. L'acompanya el retrat de l'ex-diputat per Les Borges.

D'uns números ençà notem en aquest *Butlletí* una remarcable tendència a presentar-lo més d'acord a les normes ortogràfiques i sintàctiques del nostre gloriós idioma.

Bells indrets de Catalunya

EL BRUC. — Vista parcial amb l'església a primer terme.

Fotoq. «Ressorgiment», per Barnils.

N o t í c i e s

TEATRE CATALÀ A MONTEVIDEO

La Secció d'Art Escènic del Casal Català, de Buenos Aires, ha estat requerida pel grup editor del periòdic "*Renaixença*" per a traslladar-se a Montevideo per tal de donar-hi dues funcions escollides de Teatre Català.

Les obres que es representaran i que ja han estat posades en assaig són: *Terra baixa*, la més popular de les produccions de l'immortal Guimerà, i el diàleg de Juli Dantas, *Roses de tot l'any*, en la primera funció, la qual es realitzarà un dissabte al vespre. El diumenge següent, a la tarda, hom posarà a escena la divertida comèdia en tres actes d'Albert Llanes, *Don Gonzalo o l'orgull del geu*, i el puanyent drama en un acte de Pompeu Crehuet, *La morta*.

Les representacions tindran efecte en un dels teatres públics de la veïna capital. Hom no sap encara, fixament, la data. Possiblement, però, serà dins la primera quinzena del propi mes d'abril.

PER ALS PRESOS

A l'Associació Catalana de Beneficència (Estados Unidos, 1532) i a la nostra Redacció, continuen obertes les llistes de subscripció a favor dels empresonats catalans.

Ultra l'aportació de \$ 50.— provinents

del Comitè Català d'Iquique (Xile), rebuts temps enrera com a contribució al Dia del Presoner Català, havem lliurat a l'esmentada Associació els donatius que ens han confiat darrerament la senyora Gràcia B. de Llorens (\$ 20.—) i el senyor Joan Iser (\$ 1.—).

Caldrà que remarquem la necessitat de cooperar a una obra com aquesta d'ajudar els qui han perdut la llibertat per defensar la pàtria?

Les nostres pàgines registraran els noms dels generosos contribuents i les quantitats respectives.

NARCISA FREIXES

Ha mort a Barcelona Narcisa Freixes, la intuïtiva compositora catalana, autora d'un bell número de cançons de sabor popular, embaumades de romaní, espígol i timó, com ha dit amb molt d'encert un seu panegirista a rel del seu traspàs.

L'obra de Narcisa Freixes, sense ésser transcendental, és d'aquelles que es fan albiradores de seguida perquè van de dret al cor del poble. Les seves melodies són quelcom consubstancial al nostre esperit; per això ens fan vibrar d'emoció, i ens fan sentir adés els gaudis, adés les penes de la vida.

Fundà una institució hoabliíssima, "Cul-

«Musical Popular», la missió de la qual era expandir la cançó catalana. Ella, personalment, la dirigia i era ella qui posava amorosament les melodies als llavis d'aquelles humils obreres que la voltaven i l'estimaven com una mare.

Ens condolem del seu traspàs i fem arribar al seu fill, el doctor Petit i Freixes, l'expressió del nostre sentiment.

JOSEP FITER

El traspàs d'aquest compatriota ocorregut suava en el Sanatori de Santa Maria, a les serralades de Córdoba, ens ha afectat sensiblement, perquè En Fiter era un d'aquells patriotes tan sincers i sencers que hom diria que han nascut amb la missió de lluitar bravament per la llibertat de Catalunya. Tal era el grau de catalanitat,

la fe i l'entusiasme que sentia per tot allò que d'aprop o de lluny tenia que veure amb la cultura i la llibertat de la pàtria.

A les pàgines de «Nación Catalana», Josep Fiter ha escrit articles doctrinals, de propaganda i sobre temes d'organització, que són una demostració eloqüent del seu tremp patriòtic i dels seus vastos coneixements. En Fiter era un dels catalans més ben informats sobre temes i coses de Catalunya.

Fins a l'hora de la mort ha estat fidel al nostre esperit i als nostres ideals.

Era fill d'En Josep Fiter i Inglès, el qual fou filòleg, historiador i primer president de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Reposi santament, el patriota, l'amic, el company Fiter.

CONCERT PER L'ORFEÓ CATALÀ

Aquesta institució anuncia un concert en teatre públic que hom realitzaria la diada de Sant Jordi propiament.

Feia molt temps que l'Orfeó no donava gaires proves de vitalitat, havent-se reduït les seves activitats a quiscuna audició íntima després de l'anada darrera a Montevideo.

Per aquesta circumstància l'anunci d'un concert públic ha estat ben rebut pels qui troben en les melodies catalanes un inefable gaudi espiritual i patriòtic.

* * *

Aquesta mateixa institució prepara una audició Beethoven com homenatge a l'alta memòria del Gran Sord, amb motiu d'escaure's enguany el centenari de la seva mort.

REFRESC GRANULAT EFERVESCENT

"FLOR DE ROMERO"

(Igual al Sidral de la nostra terra)

Es el refresc més sà i digestiu

Enviant \$1.50 rebreu a correu seguit un pot d'un quilògram de tant recomanable refresc.

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONA ALVEAR
Mendoza (F.C.P.)

Medrano 461
Buenos Aires
U. T. 0729, Almagro

FARMACIA CATALANA

DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS

S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA

Unió Telef. 3305, (Rivadavia)

BUENOS ARES

TALLER DE JOIERIA

GRAN ASSORTIT
D'ALHAGES
DE TOTES CLASSES
A PREUS D'OCASIÓ.

ASSORTIT COMPLET DE
COLLARETS,
SAUTOIRS,
AGULLES,
ANELLS ETC.

ACORDEM CRÈDITS

REFORMEM ALHAGES

ESPECIALITAT
EN TREBALLS FINIS

ROIG

LBERTAD 145 - 2^{on} pis
U. T. 38 Mayo, 7100

Rosse
Gior
la perla perfecta

COLLAR
POMPADOUR

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefònica 4571, Rivadavia
Coop. Telefònica 2918, Central

B^m Mitre 2248

Unió Telefònica 8809, Mitre
Coop. Telefònica 2919, Central

Festivitat de Pasqua

Gran Exposició de
MONES
a l'estil de Barcelona

Bunyols de l'Empordà
Empanades de Vigília

XAMPANY CODORNIU
apropiat per les grandes diades

Un detall de l'exposició de "MONES"

OLIS SUPERIORS

"L'Atlántida"

DE

J. CABRÉ i Cía.

Est. Unidos, 1599

(CEVALLOS).

Un. Tel. 37, Rivadavia 6732

OLIS SUPERIORS

TINTORERIA "MARIN"

De JOAN PELLICER, Tintorer colorista

Casa especial per a tenyir i netejar tota classe de roba. Procediments moderns. Netegem en sec sense que tornin a sortir les taques. Serveis en 24 hores. Planxem robes al moment. Tenyim de negre a qualsevol color.

BUENOS AIRES

Casa Central: VIAMONTE 1380, U. T. 37, Rivadavia 3756
Sucursal i Fàbrica; BAIGORIA 191, U. T: Buen Orden 1668

MATALASSOS a l'estil català (REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot el que pertany al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

Catalans!

Ja teniu el
BLOC MANELIC
d'enguany?

Demaneu-lo, abans no
s'acabin, a Estados Unidos,
1532, o a l'Administració
de RESSORGIMENT.

*A benefici de l'Associació
Protectora de l'Ensenyança
Catalana.*

Fabrica de Camises
"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cel·lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre "La Esmeralda."

"Bodegas RESPLANDOR"

... (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ...

Ens complavem a fer saber als nostres compatricis
que havem obert una secció destinada a servir
a domicili el vi "**RESPLANDOR.**"

Si desitgeu provar-lo i encara no ha passat per casa
vostra el nostre venedor encarregat d'aquesta secció,
serviu-vos avisar per telèfon a: CHACRITA 1446.

Unics representants a Buenos Aires:

... **ROVIRALTA i Cia.** ...
1247, Campichuelo, 1249 Un. Telef. 1446, Chacrita